

НАСЕЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В ОЦІНЦІ ДОКТОРА М. КОРДУБИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПЕРЕПИСІВ 1920-1924

Руденко В. П.

*доктор географічних наук, професор,
професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Грек К. В.

*аспірант кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Однією з класично географічних праць доктора Мирона Кордуби є «Територія і населення Радянської України», в якій вчений ґрунтовно оцінює чисельність, національний склад та розселення населення України за маловідомими сучасним дослідникам матеріалами «все-союзної загальної переписі населення 1920 р.», «міської переписі 1923 р.» та «зладженого описання населення районів» 1924 р. згідно з наказом Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету [2, с. 40-44].

Відзначаючи недостатню достовірність названих джерел, Мирон Кордуба вказує на особливу цінність праці Н. Черлюнчакевича «Национальный состав Советской Украины.» Харьков, 1925 та 80 випусків «Статистики України» (публікації Центрального Статистичного Управління) [2, с. 40].

Отже, підрахована вченим чисельність населення Радянської України становила 27,243 млн. осіб. Для порівняння – Польщі – 27,177 млн. душ (з яких українців – більше 6 млн.). Це свідчить про значно меншу густоту населення в Радянській Україні ніж у польській державі.

Вчений звертає увагу на вкрай незначний відсоток міського населення в Україні, де він становить 11,5%, а за даними 1923 р. – 18,6%, у той час як у Польщі цей показник на рівні 25%, Франції та Німеччині – близько 50%, Англії чи США – значно більше 50%.¹ Серед великих міст (з населенням більше 100 тис. осіб) Мирон Кордуба називає Одесу (427,8 тис. душ, а за даними міського перепису 1923 р. – 324 тис. душ), Київ – відповідно – 400,7 тис. осіб і 425,9 тис. осіб, Харків – 269,9 і 321,6 тис. осіб, Катеринослав – 162,97 і 129,4 тис. осіб, Миколаїв – 108,8 тис. осіб.

Міста з населенням від 50 до 100 тис. мешканців є середніми за величиною. Їх у Радянській Україні на початку 20-х років ХХ ст. було лише сім. Серед них: Полтава (87,5 тис. осіб), Зіновівськ

(Єлисаветгород), Херсон, Житомир, Кременчук, Вінниця та Запоріжжя (Олександрівськ) (50,0 тис. осіб).

Доктор Мирон Кордуба відзначає різке скорочення населення міст Радянської України (в середньому на $\frac{1}{3}$) у порівнянні з передвоєнним (перед світовою війною) часом.

Проаналізувавши процеси урбанізації в Радянській Україні, вчений скрупульозно досліджує національний склад населення республіки. Цьому питанню присвячено майже половину текстового обсягу праці доктора Мирона Кордуби.

Українців у Радянській Україні проживає 22,22 млн. осіб, або 81,6% ($\frac{4}{5}$) від усього населення. «Значить, – стверджує дослідник, – Радянську Україну треба вважати за суто національну державу. Найчисельнішими з національного боку є Київщина (99,3% українців), Полтавщина (98,4%), Чернігівщина (96,5%), Поділля (94,1%). Деякі округи в цих губерніях, як Шевченківська в Київській, Полтавська, Золотоніська, Кременчуцька, Лубенська і Прилуцька в Полтавській, Чернігівська і Ніженська в Чернігівській виказують цілих 100% українського населення» [2, с. 41].

У той же час на Донеччині – «найбільша примішка чужих народів». Українців там лише 55,2%.

Доктор Мирон Кордуба, констатує той факт, що по великих, та й по середніх містах України «український елемент» представлений ще у незначній кількості, з'ясовує основні причини такого стану. На його думку, це пов'язано: по-перше, з чисельними єврейськими громадами, що селяться переважно у містах; по-друге, зі столітньою русифікацією як політикою царської Росії; по-третє, «чужинецький елемент» тягнеться до міст як осередків торгівлі та промислу, що характерно для всіх держав та народів світу.

Ось чому українців у Харкові – столиці України – лише близько 21%, у Миколаєві – 15%, Києві – 13%, Катеринославі – близько 5%, Одесі – близько 3%.¹ Частка українців у середніх містах змінюється від $\frac{3}{5}$ – у Полтаві, $\frac{2}{5}$ – у Херсоні, до $\frac{1}{3}$ – у Вінниці, Запоріжжі та Кременчуку.

Серед «чужих народів» на Радянській Україні найчисельнішими є росіяни, яких близько 2 млн. осіб, або 7% від усього населення. Основні ареали їх розселення – великі та середні міста. Серед сільських колонізацій виділяються, як стверджує Мирон Кордуба, дві смуги: 1) на пограниччі між Україною та Росією; 2) вздовж чорноморського та азовського побережжя.

Євреїв у Радянській Україні близько 1,3 млн. осіб (4,6% від усього населення). Як правило, всі вони проживають у містах та містечках. Характерною особливістю розселення євреїв є зменшення їх чисельності з заходу на схід та з півночі на південь України. Мирон Кордуба відзначає, що вісь від Сум – Полтави – Катеринослава – Запоріжжя є

характерною, визначальною лінією, яка розмежовує райони зі значною та невеликою густотою єврейського населення міст України. Вчений розкриває по п'яти великих містах республіки частку євреїв серед всього населення: Катеринослав (близько 45%), Одеса (близько 44%), Київ (32%), Миколаїв (29%), Харків (близько 21%) [2, с. 43].

Німці за загальною чисельністю були четвертим народом Радянської України (близько 320 тис. осіб). Як правило, вони заклали як колоністи свої зразкові господарства у причорноморських степах, а також окремими ареалами розселилися в районах Одеської, Катеринославської та Донецької губерній. Відсоток німецького населення падає від Одеської округи (близько $\frac{1}{10}$ від усіх мешканців), Маріупільської, Миколаївської, Мелітопольської, Запоріжської до Бердянської та Сталинської округи (менше 4%) [2, с. 43].

Близько 1%, а саме – 239 тис. осіб проживали у Радянській Україні молдовани з румунами. Райони їх розселення – Автономна Молдавська Соціалістична Радянська Республіка (де їх 34,3% від усього населення), Першомайська і Зіновівська округи Одещини та Олександрійська округа Катеринославщини [2, с. 43].

На шостому місці між народами республіки слідує поляки (близько 223 тис. осіб). Їх менше 1% від усього населення Радянської України. Це насамперед пов'язано було з прилученням до Польщі західноукраїнських земель згідно з березневим (1921 р.) Ризьким польсько-радянським договором. На цих землях в окремих округах частка поляків серед усього населення була значно вищою, як наприклад, у Житомирській округі вона сягала 6%, Коростенській – близько 5% [2, с. 44].

Менше піввідсотка від усього населення Радянської України належить грекам та болгарам. Правда, по окремих округах, як от по Маріупільському, греків більше ніж $\frac{1}{4}$ серед народів республіки. У той же час «головним осідком болгарів є Бердянська округа», де їх майже $\frac{1}{7}$ від усіх жителів краю [2, с. 44].

Отже, головні висновки проведеного доктором Мироном Кордубою дослідження такі:

1. Розкриті початкові передумови та висвітлені основні результати процесу становлення, формування адміністративно-територіального устрою у перші роки більшовицької влади в Радянській Україні.

2. Оцінена чисельність населення республіки загалом та міського населення зокрема на початку двадцятих років ХХ ст.

3. Розглянуто національний склад населення Радянської України, з'ясовані географічні особливості розселення основних народів республіки.

Література:

1. Заставний Ф.Д. Географія України. Львів: Світ, 1990. С. 241.
2. Кордуба М. Територія і населення Радянської України. Народний ілюстрований календар Товариства «Просвіта» на звичайний р. 1927. Річник 49. Львів, 1926. С. 37-44.

ДІАГНОСТУВАННЯ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ МОНОКЛОНАЛЬНИХ АНТИТІЛ

Федорченко М. Р.

*студентка факультету захисту рослин біотехнологій та екології
Національного університету біоресурсів
та природокористування України
м. Київ, Україна*

Кляченко О. Л.

*доктор сільськогосподарських наук, професор,
професор кафедри екобіотехнології та біорізноманіття
Національного університету біоресурсів
та природокористування України
м. Київ, Україна*

Іванова Т. В.

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри екобіотехнології та біорізноманіття
Національного університету біоресурсів
та природокористування України
м. Київ, Україна*

Епідеміологічна ситуація у світі ніколи не була спокійною. Весь час спостерігалися спалахи інфекційних захворювань і з'являлися нові види хвороб, а в останні 10 років відбувається повернення «старих» інфекцій. Тому зараз актуальним є питання розробки та використання діагностичних препаратів, які б мали високу чутливість, специфічність, результативність.

При потраплянні в організм чужорідних бактерій чи білків, він дає імунну відповідь. β – лімфоцити починають продукувати білки (антитіла), здатні розпізнавати чужорідні об'єкти. Вони є строго